

Αξιολόγηση νηπίων

Δρ Ζωή Καραμπατζάκη

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αξιολόγηση αποτελεί βασικό στάδιο κάθε οργανωμένης και συστηματικής διαδικασίας την οποία χαρακτηρίζει ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός και η εφαρμογή στην πράξη. Βασικός σκοπός της αξιολόγησης είναι η ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με στόχο τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) για το Νηπιαγωγείο, που εκπονήθηκαν από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Φ.Ε.Κ. τεύχος Β΄ αρ. φύλλου 303/13-03-03) αναφέρει ότι η αξιολόγηση των νηπίων ως παιδαγωγική πράξη είναι μια **διαρκής** διαδικασία, διάχυτη κατά τη διάρκεια της καθημερινής διδακτικής εργασίας, **διαμορφωτική** ως προς τους τρόπους και τις τεχνικές που την τεκμηριώνουν και με σαφήνεια προσανατολισμένη κατά κύριο λόγο στην «**ανατροφοδότηση** της εκπαιδευτικής διαδικασίας με στόχο τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης».

ΜΟΡΦΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Η **αρχική ή διαγνωστική** αξιολόγηση ενημερώνει τον εκπαιδευτικό και τα νήπια για τις γνώσεις και αναπαραστάσεις των παιδιών στην αρχή της χρονιάς και την καταγραφή των ενδιαφερόντων και των ιδιοτήτων των νηπίων για τον περαιτέρω καθορισμό της διδακτικής πορείας
2. Η **σταδιακή ή διαμορφωτική** αξιολόγηση συνίσταται στην συλλογή, πριν και κατά τη διάρκεια ενός μαθησιακού κύκλου, χρήσιμων πληροφοριών που αφορούν στην ποιότητα των μαθησιακών διαδικασιών, έχει μια ρυθμιστική λειτουργία αφού επιτρέπει στον εκπαιδευτικό, να βελτιώσει, να διευκολύνει τη μάθηση παίρνοντας παιδαγωγικές αποφάσεις των οποίων ο ρόλος είναι η διαφοροποίηση της παιδαγωγικής πράξης. Μπορεί να παρουσιάζεται ως μια καθημερινή σχέση αλληλεπίδρασης νηπιαγωγού και νηπίου, μέσα από μια γενική παρατήρηση της συμπεριφοράς του νηπίου, μια υποκειμενική και αυθόρμητη αξιολόγηση, μια διαμόρφωση υποθέσεων και μια συνεχή αύξηση των κινήτρων.

3. Η διαμορφωτική αξιολόγηση μπορεί να έχει τη θέση της στο τέλος ενός ημερησίου προγράμματος, ενός σχεδίου εργασίας (**τελική ή συνολική**).

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι κυριότερες τεχνικές αξιολόγησης που μπορούν να αξιοποιηθούν στο νηπιαγωγείο είναι: Παρατήρηση και Καταγραφή, Τεστ, Ερωτηματολόγια, Συνέντευξη, Ιστορικό του παιδιού, αλλά κυρίως μπορούν να αξιοποιηθούν εναλλακτικές μέθοδοι, όπως:

- Η πορεία και τα αποτελέσματα σχεδίων εργασίας
- Η αξιολόγηση της ομάδας από τα ίδια τα παιδιά συλλογικά
- Ο φάκελος εργασιών του παιδιού

ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ

Η παρατήρηση και η καταγραφή είναι το Α και το Ω της αξιολόγησης στο νηπιαγωγείο. Σημαντικές πηγές καταγραφών μας προσφέρουν οι:

- ✓ Ατομικοί φάκελλοι
- ✓ Ατομικές ή ομαδικές δραστηριότητες
- ✓ Παρατηρήσεις
- ✓ Σκέψεις των παιδιών
- ✓ Αφήγηση μαθησιακών εμπειριών
- ✓ Χρήση τεχνολογικών μέσων καταγραφής, όπως π.χ. μαγνητόφωνο, φωτογραφική μηχανή, βίντεο κ.τ.λ.

ΦΑΚΕΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Το αποτέλεσμα της αξιολόγησης-καταγραφής, περιστασιακές σημειώσεις του εκπαιδευτικού μαζί με το φάκελο εργασιών του παιδιού- αποτελούν το φάκελο αξιολόγησης για κάθε παιδί. Ο φάκελος θα πρέπει να είναι προσβάσιμος από τους γονείς. Μπορεί να περιέχει:

- Αυθεντικές εργασίες από τον φάκελο εργασιών του νηπίου (σχέδια, ζωγραφιές, χειροτεχνίες, δείγματα γραφής, κατασκευές) που έχουν κάποιο νόημα
- Παρατηρήσεις – καταγραφές του εκπαιδευτικού, περιστασιακές σημειώσεις

- Κλίμακες παρατήρησης
- Μαγνητοσκοπήσεις αφηγήσεων των παιδιών, βιντεοσκοπήσεις, φωτογραφίες, print – outs από εργασίες στον υπολογιστή, κλπ.
- Πληροφορίες από γονείς, άλλους εκπαιδευτικούς

Επίσης το φάκελο αξιολόγησης του νηπίου μπορούν να συνοδεύουν:

- Ονοματεπώνυμο νηπίου, ηλικία, διεύθυνση, τάξη, σχολική χρονιά
- Ημερομηνία εκτέλεσης της εργασίας, ώστε η νηπιαγωγός (ή άλλος) να παρακολουθεί τις αλλαγές στην εξέλιξη του νηπίου
- Ο τίτλος ή η περιληπτική περιγραφή της εργασίας
- Οι λόγοι για τους οποίους το δείγμα εργασίας είναι σημαντικό
- Οι παρατηρήσεις επί της εργασίας της νηπιαγωγού, του νηπίου, των γονέων
- Όλα τα στοιχεία που εισάγονται στον φάκελο τακτοποιούνται ανά κατηγορία και σε χρονολογική σειρά.

Ενδεικτικά τεστ που χρησιμοποιούνται για παιδιά προσχολικής ηλικίας

Προκειμένου να αξιολογήσουμε τη συμπεριφορά, τις επιδόσεις ή τις δυσκολίες ενός παιδιού τόσο σε επίπεδο πρώιμης αντίληψης όσο και σε επίπεδο διάγνωσης ή διαφορικής διάγνωσης συχνά χρησιμοποιούμε τυποποιημένα κριτήρια αξιολόγησης τα λεγόμενα τεστ. Σύμφωνα με το Zazzo (Βάμβουκας, 1993:283), τεστ είναι « μια αυστηρά καθορισμένη δοκιμασία ως προς τις συνθήκες εφαρμογής και τον τρόπο της βαθμολογίας της, η οποία επιτρέπει να προσδιορίζεται η θέση ενός υποκειμένου σε σχέση με έναν πληθυσμό που είναι βιολογικά και κοινωνικά επακριβώς καθορισμένος». Τα πιο σπουδαία χαρακτηριστικά για τον καθορισμό μιας δοκιμασίας ως τεστ είναι : η τυποποίηση, η στάθμιση, η αξιοπιστία και η εγκυρότητα. Η σωστή χρήση των τεστ μας δίνει τη δυνατότητα συλλογής αντικειμενικών πληροφοριών σχετικά με τις ανάγκες ή δυσκολίες ενός παιδιού. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό και την εφαρμογή κατάλληλων θεραπευτικών ή εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα τεστ έχουν κατά καιρούς δεχτεί αυστηρές κριτικές ως προς τη χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητά τους, αλλά, παρά τα ενδεχόμενα μειονεκτήματά τους, γεγονός είναι ότι αποτελούν πολύτιμα εργαλεία στα χέρια των ειδικών που γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες που παίρνουν από αυτά. Πολλά από αυτά χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με άλλες

μεθόδους εναλλακτικής αξιολόγησης ή σε συνδυασμό με ιατρικές εξετάσεις κ.τ.λ. Εμείς θα αναφερθούμε σε μια σειρά κλιμάκων που χρησιμοποιούνται συχνότερα στη διαδικασία αξιολόγησης παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες και αναπτυξιακές διαταραχές. Ως εκπαιδευτικοί οφείλουμε να γνωρίζουμε την ύπαρξή τους επειδή συχνά καλούμαστε να τα ερμηνεύσουμε ή να στηρίξουμε την εκπαιδευτική μας παρέμβαση στα αποτελέσματά τους. Εξάλλου ορισμένα από αυτά κατασκευάστηκαν για να χρησιμοποιηθούν από εκπαιδευτικούς και καλό θα ήταν να χρησιμοποιούνται μετά την απαραίτητη βέβαια εκπαίδευση πάνω στη χρήση τους.

1 Denver Developmental Screening Test (D.D.S.T.)

(Αναπτυξιακή Ανιχνευτική Δοκιμασία ,των Frankenburg & Dodds, 1967)

Εξετάζει τέσσερις λειτουργίες :

- Αδρή κινητικότητα
- Λεπτή κινητικότητα
- Γλώσσα
- Προσωπική – κοινωνική ανάπτυξη

Για τη χορήγησή του απαιτείται μικρή εκπαίδευση. Ο χρόνος χορήγησής του είναι μόλις 10 λεπτά και γι' αυτό προσφέρεται για ανίχνευση σε μεγάλο πληθυσμό παιδιών.

2. Έκθεση καταγραφής αναπτυξιακών δεξιοτήτων (Σχέδιο MEMPHIS)

Είναι κατάλληλο για παιδιά 3 μηνών – 5 ετών. Ενδείκνυται για ανίχνευση ψυχοκινητικής καθυστέρησης Περιλαμβάνει έξι τομείς οι οποίοι είναι :

- Προσωπικές δεξιότητες – Αυτομέριμα
- Γενικές Κινητικές Δεξιότητες
- Λεπτές Κινητικές Δεξιότητες
- Γλωσσικές Δεξιότητες
- Γνωσιοαντιληπτικές Δεξιότητες
- Κοινωνικές Δεξιότητες

3. Griffiths test

Οι εξελκτικές κλίμακες του Griffiths test είναι κατάλληλες για παιδιά ηλικίας 0 – 2 ετών και για παιδιά 2 – 8 ετών. Προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα ψυχοκινητικής ανάπτυξης του παιδιού , αλλά για τη χορήγησή του απαιτείται ειδική εκπαίδευση.

Περιλαμβάνει τους τομείς :

- Κινητικότητα
- Προσωπική – Κοινωνική εξέλιξη
- Εξέταση ακοής – ομιλίας
- Συντονισμός χεριού – ματιού
- Παρουσίαση
- Πρακτικός συλλογισμός

4. Εξελικτικές κλίμακες του Gesell

Αφορούν παιδιά ηλικίας 4 εβδομάδων έως έξι ετών. Περιλαμβάνουν στοιχεία εξέλιξης των παιδιών σε 4 τομείς :

- Γλωσσική εξέλιξη
- Κινητική εξέλιξη
- Προσαρμοστική συμπεριφορά
- Συναισθηματική ανάπτυξη

5. Τεστ ζωγραφικής ενός ανθρώπου της Goodenough

Καλύπτει παιδιά ηλικίας 3-16 ετών, αλλά έχει καλύτερα αποτελέσματα σε παιδιά ηλικίας 3 έως 10 ετών.

Το τεστ αυτό σχεδιάστηκε από τη Goodenough το 1926 για την εκτίμηση των νοητικών ικανοτήτων των παιδιών και χρησιμοποιήθηκε ευρέως ως συμπληρωματικό του τεστ Stanford-Binet και άλλων λεκτικών κλιμάκων (Anastasi, 1968).

Το 1963 ο Harris αναθεώρησε το “Draw a man”, προσθέτοντας ένα πιο αναλυτικό βαθμολογικό σύστημα και προτείνοντας εκτός από το σχέδιο του ανθρώπου (άνδρα), το σχέδιο της γυναίκας και του εαυτού. Το νέο σύστημα περιλαμβάνει 73 βαθμολογικά σημεία για το σχέδιο του άνδρα, 71 για το σχέδιο της γυναίκας και μια κλίμακα εκτίμησης 12 ποιοτικών σημείων, όπου το 1 εκφράζει τη χαμηλή και το 12 την ανώτερη ποιότητα (Anastasi, 1968, Κουλάκογλου 1998).

6. Vineland Social Maturite Scale του Doll

Είναι ένα από τα πιο κλασικά εργαλεία αξιολόγησης της προσαρμοστικής συμπεριφοράς. Έχει υποβληθεί σε αρκετές αναθεωρήσεις και σήμερα είναι γνωστό ως Vineland Adaptive Behavior Scale. Καλύπτει ένα εύρος ηλικίας από τη γέννηση μέχρι 25 ετών. Η χρήση του είναι ευρεία στις μικρότερες ηλικίες και είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για την αξιολόγηση νοητικά καθυστερημένων παιδιών. Αποτελείται από 117 θέματα, τα οποία είναι ομαδοποιημένα σε ηλικιακά επίπεδα. Οι πληροφορίες για κάθε θέμα λαμβάνονται με ατομικές συνεντεύξεις είτε με το

ίδιο το παιδί, είτε με αυτόν που το φροντίζει. Η κλίμακα βασίζεται στο τι το παιδί μπορεί να εκτελέσει στην καθημερινή του ζωή. Τα θέματα χωρίζονται σε οκτώ κατηγορίες : γενική αυτοβοήθεια, αυτοβοήθεια στο φαγητό, αυτοβοήθεια στο ντύσιμο, αυτοεξυπηρέτηση, απασχόληση, επικοινωνία, κίνηση, και κοινωνικοποίηση (Anastasi, 1968).

7. Η σειρά κλιμάκων του Wechler

Περιλαμβάνει τρία διαφορετικά τεστ εκτίμησης της νοημοσύνης τα οποία απευθύνονται σε διαφορετικές ηλικίες : το WAIS (για ενήλικους), το WISC (6-17 ετών) & το WPPSI (3-7 ετών). Και τα τρία τεστ έχουν αναθεωρηθεί πρόσφατα (Κουλάκογλου, 1998).

Βιβλιογραφία

- Anastasi A. (1968). *Psychological testing* (3rd ed.). New York: Macmillan Publishing , Co., Inc.
- Bayley N. A. (1969 & 1993). *Bayley Scales of Infant Development*. New York: Psychological Corporation.
- Doll, E. A. (1965). *Vineland Social Maturity Scale : Manual of directions* (rev. ed.). Circle Pines. M. N : American Guidance Service (1 st ed., 1935).
- Frankenburg , W. , K. & Dodds , J. B. (1967). The Denver Developmental Screening Test. *Journal of Pediatrics* , 71 , 181 – 191.
- Gesell, A. & Armatruda, C. S. (1941, 1947). *Developmental diagnosis*. New York : Harper.
- Gioux, A.M. (1997). *Première école, premiers enjeux*. Editions Hachette, Paris.
- Grace, C., and Shores, E.F. (1991). *The portfolio and its Use: Developmentally Appropriate Assessment of Young Children*. Little Rock, AR: Southern Early Childhood Association.
- Griffiths , M. , I. (1973). *Early detection by developmental screening* . In Griffiths , M. , I. (ed.).*The Young Retarded Child : Medical Aspects of Care* 11- 19 . Edinburgh & London : Churchill Livigstone.
- Gronlund, G. (1998). “Portfolio as an assessment tool: Is collection of work enough?” *Young Children*, 53(3), 4-10.
- Βάμβουκας, Μ. (1993). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. Αθήνα : Γρηγόρης.(3^η έκδ.)

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) για το
Νηπιαγωγείο. Φ.Ε.Κ. τεύχος Β΄ αρ. φύλλου 303/13-03-03.

Κουλάκογλου, Κ. (1998). *Ψυχομετρία και Ψυχολογική αξιολόγηση*. Αθήνα :
Παπαζήση.